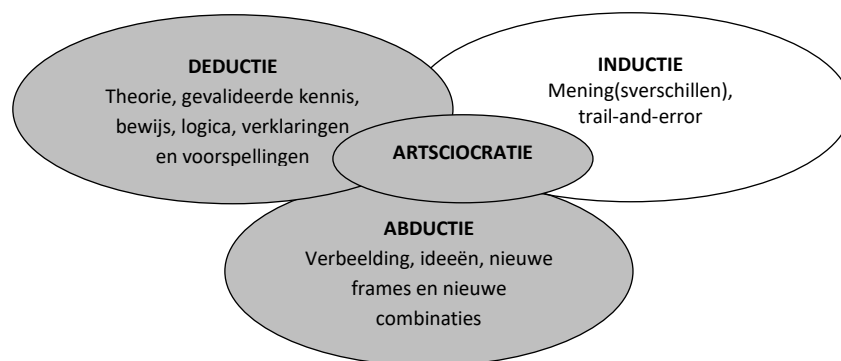

4.4.2 Artsiocratie

Enkel het perspectief van het Schone biedt onvoldoende alternatief voor het geschetste scenario van verlies. En enkel met *verbeelding* kunnen we niet net als met enkel verzinzen, de mening en blind vertrouwen kanker bestrijden, geen beleid en alternatieve energiebronnen ontwikkelen, robotisering in de zorg realiseren of het armoede- en voedselprobleem oplossen.

Artsiocratie: synthese van de kunsten en wetenschap

Ik houd een sterk pleidooi voor wat ik noem de ‘artsciocratie’. Voor een vereniging en synthese van de *kunsten* (arte) en de *wetenschap* (sciences, scio, wat ‘weten’ betekent in het Latijn). Je bent waarschijnlijk bekend met regeringsvormen zoals de democratie, meritocratie en aristocratie. De *artsciocratie* is een regeringsvorm waarbij een land sterk leunt op en geleid wordt door ideeën en kennis uit de kunsten en de wetenschap. In termen van de eerder toegelichte drie wijzen van redeneren (inductie, deductie en abductie) vormt de artsciocratie een *synthese* van abductie en deductie, vertegenwoordigd door de kunsten en de wetenschap.

Afbeelding 12 *Artsiocratie: synthese van deductie en abductie*

En dus anders bij de huidige democratie bepaalt niet (de meerderheid van) het volk wat goed is voor een land, maar hebben in de artsciocratie vooral de kunsten en de wetenschap invloed op beleid. Door – na het verzamelen van geagendeerde problemen en onderwerpen aangedragen door burgers en burgerinitiatieven – in gezamenlijkheid van de kunsten en de wetenschap ingebrachte mogelijkheden, waarna burgers, beleidsmakers en politiek uiteindelijk een keuze maken voor het best gedragen voorstel. Al steeds meer zien we onder het label van ‘social design’ samenwerking tussen creatieven zoals kunstenaars en ontwerpers met beleidsmakers en overheden om tot oplossingen te komen voor armoede en eenzaamheid in de wijk of om een Nationale Politie effectiever te krijgen. Maar deze initiatieven zijn slechts fragmenten binnen het landschap van vooral meningen.

Ik noemde eerder het nut van het denken in *ruimtes (spaces)* zoals die van *de orde en begrip*, van *verwantschap* en van de *ontdekking*. Ze zijn mede geïnspireerd door de ruimtes die Lefebvre onderkent, namelijk die van de ‘fysieke ruimte’, de ‘geleefde ruimte’ en de ‘bedachte ruimte’, die hij tezamen een ‘sociaal constructie’ of ‘sociaal product’ beschouwd¹. In relatie tot de drie wijze van redeneren zijn parallellen te ontdekken met *deductie* (de ruimte van wetten, regels en logica), *inductie* (de ruimte van het morele, het gedrag, contact en de meningen) en *abductie* (de ruimte van hoop en belofte, van het esthetische, het onbekende en ongekende). In de artsciocratie werken de wetenschapper met hun voorkeur voor deductief redeneren en een kunstenaar met hun hang naar abductief redeneren met elkaar, Immers, tussen hen bestaat veel verwantschap. Ze delen passie als belangrijke drijfveer, en creativiteit, nieuwsgierigheid en oorspronkelijkheid zijn cruciaal voor hun werk².

Principes van de artsciocratie

De democratie als bestuursvorm heeft zo zijn typische kenmerken, zoals zelfstandige besluitmacht, betrouwbare informatie, inspraak, transparante besluitvorming, gelijke behandeling, minderheidsrechten en bereidheid tot compromis^{3 4 5}.

De artsciocratie huldigt deze democratische principes, maar beoogt een andere invulling van de aspecten van betrouwbare informatie en inspraak. Als antwoord op de geschetste invloed van meningen, beïnvloeding via social media en fake news leunt de artsciocratie op uit verbeelding en wetenschap verkregen voorstellen (*informatie*) voor beleid en lokale activiteiten. Waarmee de kunsten en wetenschap een grotere *inspraak* hebben in het proces van beleidsvorming dan in een democratie. De burgers moeten vooral onderwerpen *agenderen* waarover de kunsten en de wetenschap moeten nadenken om vervolgens voorstellen voor te leggen aan de politiek en burgers ter besluitvorming.

De volgende figuur toont de belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen de democratie en de artsciocratie.

¹ Lefebvre, 1991

² Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en de Akademie van Kunsten

³ <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/254112/democratie-dichterbij-lokaal-kiezersonderzoek-2016.pdf>

⁴ Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2007). Vormen van democratie

⁵ Engelen, E.R. & Sie Dhian Ro, M. (2004). De staat van de democratie. Democratie voorbij de staat. WRR

	Vertegenwoordigde democratie	Directe democratie	Deliberatieve democratie	Associatieve democratie	Artsciocratie
<i>Input</i>	Burgers	Burgers	Betrokkenen/ Geïnteresseerden	Betrokkenen	Agendering onderwerpen door burgers
<i>Throughput</i>	Stemmen (burgers) Argumenteren (politicus)	Stemmen	Spreken	Stemmen Spreken	Voorstellen mogelijkheden door kunsten & wetenschap Stemmen (burgers)
<i>Output</i>	Compromissen	Meerderheids besluiten	Consensus	'Cooperative problem solving'	Meerderheidsbesluit beste voorstel
<i>Feedback</i>	Gefilterde responsiviteit	Directe responsiviteit	Beargumen-teerde responsiviteit	Lokale responsiviteit	Directe responsiviteit
<i>Voornaams te bron van legitimatie</i>	Output	Input	Througput	Outcomes	Voorstellen (input) door kunsten & wetenschap
<i>Demos</i>	Politieke demos	Politieke demos	Vnl. politieke demos	Politieke en functionele demos	Geholpen politieke demos

Abbeelding 13 Verschillen en overeenkomsten democratie – artsciocratie (op basis van Engelen & Sie Dhian Ro, 2004)

Artsciocratiseren

Dit scenario, alsook het derde scenario van horizontalisering, is tevens als een *heterotopie* te duiden. Foucault introduceerde deze term voor plekken waar niet de normen en waarden van de dominante samenleving bestaan, maar die zich wel in de structuur van de samenleving bevinden⁶. In dit geval de kunsten en de wetenschap. Flexibele plekken in de kennisruimte die constant aan functieveranderingen onderhevig zijn, waardoor de (ruimtelijke) werkelijkheid niet als homogeen wordt ervaren, maar als een verzameling van ruimten (zoals de esthetische ruimten van verwantschap, ontdekking en van begrip), waar simultaan verschillende (alternatieve of tegengestelde) ordeningen ontstaan⁷.

Het verbinden van de ruimten van kunsten en wetenschap en het (her)ordenen van hun positie en invloed op beleid noem ik *artsciocratiseren*. Daar waar verticaliseren en horizontaliseren (de scenario's 2 en 3) zich bewegen binnen de geschetste tweedimensionale werkelijkheid (die van het Goede en het Ware), richt artsciocratiseren zich op een combinatie van *verbeelden* (de derde dimensie van het Schone) en *verticaliseren*: meer (hiërarchische) structuur en meer centrale sturing

⁶ Ravenhorst (2010). Traject Utopia.

⁷ Foucault

(via planning & control en centrale beleidsplannen) binnen het kennisnetwerk waarbij de kunsten en de wetenschappen een meer prominente rol hebben in beleids- en kennisontwikkeling.

In termen van beschrijving van de kennisnetwerken door Van der Krogt (zie paragraaf 2.5) kan een artsciocratie als volgt worden beschreven. *Algemene kenmerken* van een artsciocratie zijn gestructureerd(e verbinding tussen de kunsten en de wetenschap), doch ook probleem- en innovatiegericht. De *inhoudelijke structuur* is gestructureerd en methodisch gefundeerd. De *netwerkstructuur* kenmerkt zich door gecentraliseerde geformaliseerde positie van de kunsten en de wetenschap, doch in een gedifferentieerd en flexibel netwerk, afhankelijk van het aan te pakken beleid en vraagstuk. Met een regulerend *leerklimaat*, deskundigheid van professie en professionals verhogend. Hoofdprocessen zijn *gecoördineerd* waarbij de positie, en invloed van de kunsten en wetenschap is geborgd, gericht op collectieve winst, synergie en inventiviteit (*vermogens*). Het *kennisbeleid* is een plannend en inspirerend, via een ontwerpde en door overheid geleidende beleidscycli (*programmering* en *kwalificeringsproces*).